

מאמר שמיני

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים

ב. כלומר חייב לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים וכוונת בזה בהל' חו"מ "בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא ממצרים" ויש להבין משמעות הוספה זו של הרמב"ם שכאילו יצא עתה ממצרים. והנה במשנה (פסחים קטז:): נאמר בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים שנאמר והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. ובגמ' איתא אמר רבא וצריך שיאמר ואותנו הוציא משם. וכן אומרים בהגדה את ב' הפסוקים. וגם בזה יש להבין מה הוסיף רבא על דברי המשנה, והרי במשנה כבר

1. הגדה - בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שנאמר: והגדת לבנך ביום ההוא לאמר, בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים. לא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא, אלא אף אותנו גאל עמקם, שנאמר: ואותנו הוציא משם, למען הביא אתנו, לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותנו.
2. שמות יג - שבעת ימים, תאכל מצות; וביום השביעי, חג, ליהנה. ז מצות, יאכל, את, שבעת הימים; ולא-יראה לך חמץ, ולא-יראה לך שאר--בכל-גבלך. ח והגדת לבנך, ביום ההוא לאמר: בעבור זה, עשה ה' לי, בצאתי, ממצרים.
3. רשיי - בעבור זה - בעבור שאקיים מצותיו כגון פסח מצה ומרור הללו.
4. דברים ו - כ פי-ישאלך בנך מחר, לאמר: מה העדת, והחקים והמשפטים, אשר צוה ה' אלהינו, אתכם. כא ואמרת לבנך, עבדים היינו לפרעה במצרים; ויציאנו ה' ממצרים, ביד חזקה. כב ויתן ה' אותות ומפתים גדלים ורעים במצרים, בפרעה ובכל-ביתו--לעינינו. כג ואותנו, הוציא משם--למען, הביא אתנו, לתת לנו את-הארץ, אשר נשבע לאבותינו. כד ויצונו ה', לעשות את-כל-החקים האלה, ליראה, את-ה' אלהינו--ל טוב לנו כל-הימים, לחיתנו כהיום הזה.

הביאו הפסוק בעבור זה עשה ה' לי כצאתי ממצרים. ומה מוסיף הכ' ואותנו הוציא משם.

וביאר הענין. ע"פ מה שהבאנו דברי המדרש לקח טוב (פר' נצבים) אמר להם משה כואו וראו ואגידה לכם על כמה יציבות התיצבתם, בתחילה על הים כענין שנאמר התיצבו וראו את ישועת ה', ואח"כ התיצבתם לקבל את התורה שנאמר ויתצבו בתחתית ההר, ועתה אתם נצבים, ודעו לכם כי גם המתים וגם דורות העתידות לכוא רוחם ונשמתם נצבות פה, וכזה מבואר ענין בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, שלכאורה איך באמת יראה אדם את עצמו כך, אלא שבאמת כן הוא שכל הנשמות היו שם בעת יציאת מצרים.

ויש עוד מדרגה נוספת בזה, כמש"כ האור החיים הק' (פ' בלק) עה"פ א"ל מוציאם ממצרים וגו', אמר מוציאם ולא הוציאם, שמוציאם הוא לשון הוה, ויותר משמע לשון עבר אם ה' אומר הוציאם, ונראה ע"ד אומרם ז"ל בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ע"כ אמרו יודעי פנימיות התורה כי כל ליל פסח מתבררים כוחות הקדושה מהקליפה ונוספים בעם בני ישראל, והיא הבחינה עצמה של יציאת מצרים, והוא אומרו א"ל מוציאם, כי לא יציאה ראשונה בלבד אלא בכל שנה ושנה מוציאם כנוכר, והיינו שבכל שנה ושנה מתחדשת בחי' יציאת מצרים כלילה הזה, נמצא שיש כלילה זה ב' ענינים, יציאת מצרים הכללית שבה היו כל נשמות ישראל שבכל הדורות, ובחי' יציאת מצרים המתחדשת בכל שנה ושנה כליל פסח.

ובזה י"ל החידוש במאמרו של רבא, שבמשנה נאמר שחייב אדם לראות את עצמו כאילו יצא ממצרים שנאמר בעבור זה עשה ה' לי כצאתי

ממצרים, היינו שאף אני הייתי ביציאת מצרים הכללית, וכאמור שכלל ישראל לדורותיהם היו אז ברוחם ונשמתם, וע"ז מוסיף רבא וצריך שיאמר ואותנו הוציא משם, שלא רק אז אלא בכל שנה ושנה מתחדשת בזה הלילה בחי' יציאת מצרים ממש, שתמיד א"ל מוציאם ממצרים, וזה גם הביאור במה שהוסיף הרמב"ם שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה ממצרים שנאמר נאותנו הוציא משם, כי מפסוק זה לומדים שלא רק ביציאת מצרים בעבר היו כל הנשמות, אלא עתה בהוה אנו יוצאים ממצרים מחדש כלילה הזה, והנה אחז"ל בזכות אמונה נגאלו אבותינו ממצרים ובזכות אמונה עתידין להגאל, וכמו שביציאת מצרים נגאלו בזכות האמונה כך גאולת מצרים שבכל שנה ושנה היא בזכות האמונה, היינו בכח האמונה הבהירה שיהודי מאמין שבכל שנה ושנה יש יצי"מ, וכי כליל פסח יכול להשתנות מזלו מרעה ליפה, עי"ז ממשיך גאולתו ופדות נפשו, וכידוע שאמונה היא גם ענין המשכה, וכח האמונה שבזכותה נגאלו ממצרים, אין הכוונה רק לעצם האמונה בהש"ת, אלא מה שהאמינו בגאולתם שחפץ הקב"ה לגאלם, שע"ז המשיכו את הגאולה, וכן בכל שנה ושנה נמשכת הגאולה בכח בהירות האמונה בגאולת הלילה הזה, והחייב לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, היא מן העבודות הקשות והעיקריות בעבודת סדר מצוות הלילה הק' הזה, להאמין בבהירות שבכל שנה ושנה הוא ממש יוצא ממצרים, כאילו יצא עתה ממצרים, וכדאיתא שלשון חייב משמעותו עד כדי מסירות נפש, וכל כמה שמחדיר בתוכו את האמונה שעתה בהוה הוא יוצא ממצרים, עי"ז ממשיך את גאולתו ופדות נפשו.

66
א"ל מוציאם
ממצרים
והוא אומרו
א"ל מוציאם
כי לא יציאה
ראשונה בלבד
אלא בכל שנה
ושנה מוציאם
כנוכר

א"ל מוציאם
ממצרים
והוא אומרו
א"ל מוציאם
כי לא יציאה
ראשונה בלבד
אלא בכל שנה
ושנה מוציאם
כנוכר